

Mircea URSUȚA

Codul de procedură civilă 2022
Jurisprudență. Sinteze

IULIE

Mircea URSUȚA

Codul de procedură civilă 2022
Jurisprudență. Sinteze

Universul Juridic
București
-2022-

TITLUL PRELIMINAR

Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă și principiile fundamentale ale procesului civil

CAPITOLUL I

Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă

Art. 1

Obiectul și scopul Codului de procedură civilă

(1) Codul de procedură civilă, denumit în continuare codul, stabilește regulile de competență și de judecare a cauzelor civile, precum și cele de executare a hotărârilor instanțelor și a altor titluri executorii, în scopul îndeplinirii justiției în materie civilă.

(2) În îndeplinirea justiției, instanțele judecătorești îndeplinesc un serviciu de interes public, asigurând respectarea ordinii de drept, a libertăților fundamentale, a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și persoanelor juridice, aplicarea legii și garantarea supremației acesteia.

Art. 2

Aplicabilitatea generală a Codului de procedură civilă

(1) Dispozițiile prezentului cod constituie procedura de drept comun în materie civilă.

(2) De asemenea, dispozițiile prezentului cod se aplică și în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziții contrare.

Jurisprudență ICCJ – Recursuri în interesul legii (RIL)

Dec. nr. 17/2017 (ADMISĂ – M. Of. nr. 930 din 27 noiembrie 2017):

– Dispozițiile art. 2 NCPC delimitează câmpul de aplicare a noului Cod, stabilind că acesta constituie dreptul comun în ceea ce privește procedura pentru litigiile în materie civilă [alin. (1)].

Așadar, normele de drept procesul civil cuprinse în NCPC constituie legea generală în ceea ce privește procedura în materia civilă, ceea ce are drept consecință faptul că ori de câte ori legea nu prevede în mod expres altfel, în materie civilă, în ceea ce privește procedura, se vor aplica dispozițiile cuprinse în NCPC.

Noțiunea de „materie civilă”, vizată de prevederile art. 2 alin. (1) NCPC, cuprinde raporturile juridice patrimoniale și nepatrimoniale dintre persoane ca subiecte de drept civil, indiferent de calitatea acestora, de profesionist sau neprofesionist, precum și orice alte domenii la care se referă litera și spiritul dispozițiilor NCC.

De asemenea, din dispozițiile art. 2 alin. (2) NCPC reiese că acest act normativ constituie legea generală și în alte materii, prevederile sale aplicându-se ori de câte ori legile care le reglementează nu cuprind dispoziții contrare.

În materie de procedură, legile speciale se vor aplica doar în cazurile pe care le reglementează, fiind deci de strictă interpretare și aplicare, iar acolo unde nu dispun, se vor completa cu prevederile NCPC.

Art. 3**Aplicarea prioritară a tratatelor internaționale privitoare la drepturile omului**

- (1) În materiile reglementate de prezentul cod, dispozițiile privind drepturile și libertățile persoanelor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Constituția, Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.
- (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și prezentul cod, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care prezentul cod conține dispoziții mai favorabile.

Art. 4**Aplicarea prioritară a dreptului Uniunii Europene**

În materiile reglementate de prezentul cod, normele obligatorii ale dreptului Uniunii Europene se aplică în mod prioritar, indiferent de calitatea sau de statutul părților.

CAPITOLUL II**Principiile fundamentale ale procesului civil****Art. 5****Îndatoriri privind primirea și soluționarea cererilor**

- (1) Judecătorii au îndatorirea să primească și să soluționeze orice cerere de competența instanțelor judecătorești, potrivit legii.
- (2) Niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă.
- (3) În cazul în care o pricină nu poate fi soluționată nici în baza legii, nici a uzanțelor, iar în lipsa acestora din urmă, nici în baza dispozițiilor legale privitoare la situații asemănătoare, ea va trebui judecată în baza principiilor generale ale dreptului, având în vedere toate circumstanțele acesteia și ținând seama de cerințele echității.
- (4) Este interzis judecătorului să stabilească dispoziții general obligatorii prin hotărârile pe care le pronunță în cauzele ce îi sunt supuse judecării.

Art. 6**Dreptul la un proces echitabil, în termen optim și previzibil**

- (1) Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în termen optim și previzibil, de către o instanță independentă, imparțială și stabilă de lege. În acest scop, instanța este datoare să dispună toate măsurile permise de lege și să asigure desfășurarea cu celeritate a judecării.
- (2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și în faza executării silite.

Legislație conexă:

– Art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului.

Art. 7**Legalitatea**

- (1) Procesul civil se desfășoară în conformitate cu dispozițiile legii.
- (2) Judecătorul are îndatorirea de a asigura respectarea dispozițiilor legii privind realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părților din proces.

Art. 8**Egalitatea**

În procesul civil părților le este garantată exercitarea drepturilor procesuale, în mod egal și fără discriminări.

Art. 9**Dreptul de dispoziție al părților**

- (1) Procesul civil poate fi pornit la cererea celui interesat sau, în cazurile anume prevăzute de lege, la cererea altei persoane, organizații ori a unei autorități sau instituții publice ori de interes public.
- (2) Obiectul și limitele procesului sunt stabilite prin cererile și apărările părților.
- (3) În condițiile legii, partea poate, după caz, renunța la judecarea cererii de chemare în judecată sau la însuși dreptul pretins, poate recunoaște pretențiile părții adverse, se poate învoi cu aceasta pentru a pune capăt, în tot sau în parte, procesului, poate renunța la exercitarea căilor de atac ori la executarea unei hotărâri. De asemenea, partea poate dispune de drepturile sale în orice alt mod permis de lege.

Art. 10**Obligațiile părților în desfășurarea procesului**

- (1) Părțile au obligația să îndeplinească actele de procedură în condițiile, ordinea și termenele stabilite de lege sau de judecător, să-și probeze pretențiile și apărările, să contribuie la desfășurarea fără întârziere a procesului, urmărind, tot astfel, finalizarea acestuia.
- (2) Dacă o parte deține un mijloc de probă, judecătorul poate, la cererea celeilalte părți sau din oficiu, să dispună înfățișarea acestuia, sub sancțiunea plății unei amenzi judiciare.

Art. 11**Obligațiile terților în desfășurarea procesului**

Orice persoană este obligată, în condițiile legii, să sprijine realizarea justiției. Cel care, fără motiv legitim, se sustrage de la îndeplinirea acestei obligații poate fi constrâns să o execute sub sancțiunea plății unei amenzi judiciare și, dacă este cazul, a unor daune-interese.

Art. 12**Buna-credință**

- (1) Drepturile procesuale trebuie exercitate cu bună-credință, potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege și fără a se încălca drepturile procesuale ale altei părți.
- (2) Partea care își exercită drepturile procesuale în mod abuziv răspunde pentru prejudiciile materiale și morale cauzate. Ea va putea fi obligată, potrivit legii, și la plata unei amenzi judiciare.
- (3) De asemenea, partea care nu își îndeplinește cu bună-credință obligațiile procesuale răspunde potrivit alin. (2).

Legislație conexă:

– Art. 14 NCC.

Jurisprudența Curții Constituționale

D.C.C. nr. 50/2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 23 alin. (2) și ale art. 187 alin. (1) pct. 1 lit. a) din Codul de procedură civilă (**RESPINSĂ** – M. Of. nr. 434 din 22 mai 2018):

– Reaua-credință este o formă a vinovăției, expresia dolului, fraudei și culpei grave, având ca numitor comun viclenia, înșelăciunea și omisiunea vădit intenționată. Reaua-credință poate fi calificată ca acea atitudine a unei persoane care săvârșește sau omite, în mod conștient, un fapt sau un act contrar legii sau celorlalte norme de conviețuire socială, pe deplin conștientă de caracterul ilicit al conduitei sale.

Art. 13**Dreptul la apărare**

- (1) Dreptul la apărare este garantat.
- (2)¹⁾ Părțile au dreptul, în tot cursul procesului, de a fi reprezentate sau, după caz, asistate în condițiile legii.
- (3) Părților li se asigură posibilitatea de a participa la toate fazele de desfășurare a procesului. Ele pot să ia cunoștință de cuprinsul dosarului, să propună probe, să își facă apărări, să își prezinte susținerile în scris și oral și să exercite căile legale de atac, cu respectarea condițiilor prevăzute de lege.
- (4) Instanța poate dispune înfățișarea în persoană a părților, chiar atunci când acestea sunt reprezentate.

¹⁾ Alin. (2) al art. 13 a fost modificat prin art. I pct. 1 din Legea nr. 310/2018. Anterior acestei modificări, avea următorul conținut: „(2) *Părțile au dreptul, în tot cursul procesului, de a fi reprezentate sau, după caz, asistate în condițiile legii. În recurs, cererile și concluziile părților nu pot fi formulate și susținute decât prin avocat sau, după caz, consilier juridic, cu excepția situației în care partea sau mandatarul acesteia, soț ori rudă până la gradul al doilea inclusiv, este licențiată în drept*”.

N.N.: Art. 13 alin. (2) a fost modificat ca urmare a **D.C.C. nr. 462/2014** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (2) teza a doua, art. 83 alin. (3) și art. 486 alin. (3) din Codul de procedură civilă (**ADMISĂ**¹⁾ – M. Of. nr. 775 din 24 octombrie 2014) și **D.C.C. nr. 485/2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 13 alin. (2) teza a doua, art. 84 alin. (2) și art. 486 alin. (3) din Codul de procedură civilă (**ADMISĂ**²⁾ – M. Of. nr. 539 din 20 iulie 2015).

Legislație conexă:

- Art. 24 din Constituția României;
- Art. 15 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, rep. (M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005; cu modif. ult.).

Art. 14

Contradictorialitatea

- (1) Instanța nu poate hotărî asupra unei cereri decât după citarea sau înfățișarea părților, dacă legea nu prevede altfel.
- (2) Părțile trebuie să își facă cunoscute reciproc și în timp util, direct sau prin intermediul instanței, după caz, motivele de fapt și de drept pe care își întemeiază pretențiile și apărările, precum și mijloacele de probă de care înțeleg să se folosească, astfel încât fiecare dintre ele să își poată organiza apărarea.
- (3) Părțile au obligația de a expune situația de fapt la care se referă pretențiile și apărările lor în mod corect și complet, fără a denatura sau omite faptele care le sunt cunoscute. Părțile au obligația de a expune un punct de vedere propriu față de afirmațiile părții adverse cu privire la împrejurări de fapt relevante în cauză.
- (4) Părțile au dreptul de a discuta și argumenta orice chestiune de fapt sau de drept invocată în cursul procesului de către orice participant la proces, inclusiv de către instanță din oficiu.
- (5) Instanța este obligată, în orice proces, să supună discuției părților toate cererile, excepțiile și împrejurările de fapt sau de drept invocate.
- (6) Instanța își va întemeia hotărârea numai pe motive de fapt și de drept, pe explicații sau pe mijloace de probă care au fost supuse, în prealabil, dezbaterii contradictorii.

Legislație conexă:

- Art. 155 NCC, art. 255 NCC, art. 324 NCC, art. 508 NCC, art. 1.080 NCC, art. 1.278 NCC, art. 2.445 NCC.

¹⁾ D.C.C. nr. 462/2014: „dispozițiile din Codul de procedură civilă cuprinse în art. 13 alin. (2) teza a doua, art. 83 alin. (3), precum și în art. 486 alin. (3) cu referire la mențiunile care decurg din obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs prin avocat sunt neconstituționale”.

²⁾ D.C.C. nr. 485/2015: „dispozițiile art. 13 alin. (2) teza a doua, ale art. 84 alin. (2), precum și ale art. 486 alin. (3) din Codul de procedură civilă, cu referire la mențiunile care decurg din obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs de către persoanele juridice prin avocat sau consilier juridic, sunt neconstituționale”.

Jurisprudență ICCJ – Decizii speță (www.scj.ro)**Lipsă citare**

Dec. nr. 2610/2014 pronunțată în recurs de Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– Judecătorul nu poate hotărî asupra unei cereri decât după citarea sau înfățișarea părților, iar atunci când constată că partea care lipsește nu a fost legal citată, dispune amânarea judecării și refacerea procedurii de citare. Neprocedând în acest mod și soluționând excepția de nelegalitate în absența unuia dintre emitenții actului, curtea de apel a pronunțat o hotărâre netemeinică și nelegală, care urmează a fi casată, cu consecința trimiterii cauzei spre rejudecare la aceeași instanță.

Necomunicare expertiză

Dec. nr. 3982/2014 pronunțată în recurs de Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– Prin necomunicarea raportului de expertiză contabilă către părât în vederea formulării eventualelor obiecțiuni s-a încălcat principiul contradictorialității, principiul egalității armelor și dreptul la apărare, ceea ce atrage nulitatea hotărârii pronunțate. Astfel, principiul contradictorialității presupune faptul că toate elementele procesului trebuie supuse dezbaterii și discuției părților, că fiecare parte trebuie să aibă posibilitatea de a se exprima cu privire la orice element care ar avea legătură cu pretenția dedusă judecării. Pentru ca acest principiu să fie respectat, nu este necesar ca partea să se fi exprimat efectiv, ci este suficient ca ea să fi fost în măsură să o facă. De asemenea, în speță, Înalta Curte a mai reținut că expertul nu a acordat același tratament părților, în sensul că a avut în vedere doar documentele puse la dispoziție de reclamantă și punctul acesteia de vedere, pricinuind părâtului o vătămare care nu poate fi înlăturată decât prin anularea acestui act de procedură. În consecință, Înalta Curte a admis recursul, a casat sentința recurată și a trimis cauza spre rejudecare aceleiași instanțe.

Soluționarea excepțiilor fără a fi puse în discuția părților

Dec. nr. 681/2015 pronunțată de Secția I civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– Atunci când în practica hotărârii nu apare nicio mențiune vizând acordarea cuvântului părților asupra excepțiilor lipsei de calitate procesuală activă și pasivă, analizate în considerente și soluționate prin dispozitiv, omisiunea ar fi putut avea natura unei simple erori materiale, de îndreptat în cadrul procedurii reglementate de art. 281 C. proc. civ., numai în măsura în care, la ultimul termen de judecată, părțile și-ar fi exprimat opinia asupra excepțiilor procesuale, însă, din eroare, aceasta nu ar fi fost consemnată în practica. Înalta Curte a decis însă că nu se află în prezența unui asemenea caz, câtă vreme părțile nu s-au exprimat deloc asupra excepțiilor procesuale, nepuse în dezbaterile lor contradictorii. Fiind nesocotite principii procesuale fundamentale (principiul contradictorialității și principiul dreptului la apărare), a fost produsă părții ocrotite o vătămare procesuală care nu poate fi înlăturată decât prin anularea actului de procedură săvârșit în aceste condiții.

Casare. Lipsă contradictorialitate

Dec. nr. 1586/2015 pronunțată de Secția I civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– În cazul în care decizia Curții Constituționale a fost publicată în Monitorul Oficial înainte de pronunțarea soluției de către instanță, însă ulterior momentului la care dezbaterile în apel au

fost declarate închise și ședința de judecată ridicată, raportarea instanței la această decizie prin soluția pronunțată excede dispozițiilor legale în vigoare la momentul la care s-a discutat cauza. Înalta Curte a mai precizat că, întrucât, în speță, decizia de neconstituționalitate nu era în vigoare la momentul închiderii dezbaterilor, instanța nu putea pronunța o hotărâre, reținând aspecte pe care nu le-a pus în prealabil în discuția părților, fără a încălca principiile procesului civil și fără a vătăma părțile în drepturile lor procesuale, iar această vătămare nu poate fi înlăturată altfel, decât prin anularea actului de procedură pronunțat în aceste condiții, cu consecința casării hotărârii recurate și trimiterea cauzei spre rejudecare la instanța de apel.

Lipsă contradictorialitate. Consecințe

Dec. nr. 2481/2015 pronunțată în recurs de Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– Instanța de fond nu a respectat două principii fundamentale ale procesului civil – principiul contradictorialității și principiul dreptului la apărare –, soluționând excepția de nelegalitate fără ca emitentul actului să fi fost citat în cauză și fără ca această cerere să fie comunicată părâtului împreună cu înscrisurile depuse de reclamantă și fără să fie pusă în discuția părților. S-au încălcat, astfel, dispozițiile procedurale referitoare la citarea tuturor părților din proces și la comunicarea actelor de procedură.

Citare. Lipsă părți

Dec. nr. 2635/2015 pronunțată în recurs de Secția I civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– Respectarea principiului contradictorialității nu era condiționată, în speță, de prezența părților, ci de legala îndeplinire a procedurii de citare. Cu alte cuvinte, dacă părțile legal citate au ales să nu se prezinte la termenul de judecată la care a fost prorogată încuviințarea probelor, instanța de judecată a procedat în mod legal la examinarea cererii în lipsa acestora.

Art. 15

Oralitatea

Procesele se dezbate oral, cu excepția cazului în care legea dispune altfel sau când părțile solicită expres instanței ca judecata să se facă numai pe baza actelor depuse la dosar.

Art. 16

Nemijlocirea

Probele se administrează de către instanța care judecă procesul, cu excepția cazurilor în care legea stabilește altfel.

Art. 17

Publicitatea

Ședințele de judecată sunt publice, în afară de cazurile prevăzute de lege.

Legislație conexă:

- Art. 119 NCC, art. 216 NCC, art. 243 NCC, art. 973 NCC, art. 1.662 NCC;
- Art. 127 din Constituția României.

Art. 18**Limba desfășurării procesului**

- (1) Procesul civil se desfășoară în limba română.
- (2) Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, în condițiile legii.
- (3) Cetățenii străini și apatrizii care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua cunoștință de toate actele și lucrările dosarului, de a vorbi în instanță și de a pune concluzii, prin traducător autorizat, dacă legea nu prevede altfel.
- (4) Cererile și actele procedurale se întocmesc numai în limba română.

Legislație conexă:

- Art. 14 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, rep. (M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005; cu modif. ult.).

Art. 19**Continuitatea**

Judecătorul învestit cu soluționarea cauzei nu poate fi înlocuit pe durata procesului decât pentru motive temeinice, în condițiile legii.

Art. 20**Respectarea principiilor fundamentale**

Judecătorul are îndatorirea să asigure respectarea și să respecte el însuși principiile fundamentale ale procesului civil, sub sancțiunile prevăzute de lege.

Art. 21**Încercarea de împăcare a părților**

- (1) Judecătorul va recomanda părților soluționarea amiabilă a litigiului prin mediere, potrivit legii speciale.
- (2) În tot cursul procesului, judecătorul va încerca împăcarea părților, dându-le îndrumările necesare, potrivit legii.

Legislație conexă:

- Art. 2 alin. (4) și art. 26 alin. (3) din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator (M. Of. nr. 441 din 22 mai 2006; cu modif. ult.).

Art. 22**Rolul judecătorului în aflarea adevărului**

- (1) Judecătorul soluționează litigiul conform regulilor de drept care îi sunt aplicabile.
- (2) Judecătorul are îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor și prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunțării unei hotărâri temeinice și legale. În acest scop, cu privire la situația de fapt și motivarea în drept pe care părțile le invocă, judecătorul este în drept să le ceară să prezinte explicații, oral sau în

scris, să pună în dezbaterea acestora orice împrejurări de fapt sau de drept, chiar dacă nu sunt menționate în cerere sau în întâmpinare, să dispună administrarea probelor pe care le consideră necesare, precum și alte măsuri prevăzute de lege, chiar dacă părțile se împotrivesc.

(3) Judecătorul poate dispune introducerea în cauză a altor persoane, în condițiile legii. Persoanele astfel introduse în cauză vor avea posibilitatea, după caz, de a renunța la judecată sau la dreptul pretins, de a achiesa la pretențiile reclamantului ori de a pune capăt procesului printr-o tranzacție.

(4) Judecătorul dă sau restabilește calificarea juridică a actelor și faptelor deduse judecătii, chiar dacă părțile le-au dat o altă denumire. În acest caz judecătorul este obligat să pună în discuția părților calificarea juridică exactă.

(5) Cu toate acestea, judecătorul nu poate schimba denumirea sau temeiul juridic în cazul în care părțile, în virtutea unui acord expres privind drepturi de care, potrivit legii, pot dispune, au stabilit calificarea juridică și motivele de drept asupra cărora au înțeles să limiteze dezbaterea, dacă astfel nu se încalcă drepturile sau interesele legitime ale altora.

(6) Judecătorul trebuie să se pronunțe asupra a tot ceea ce s-a cerut, fără însă a depăși limitele investiției, în afară de cazurile în care legea ar dispune altfel.

(7) Ori de câte ori legea îi rezervă judecătorului puterea de apreciere sau îi cere să țină seama de toate circumstanțele cauzei, judecătorul va ține seama, între altele, de principiile generale ale dreptului, de cerințele echității și de buna-credință.

Jurisprudență ICCJ – Recursuri în interesul legii (RIL)

Dec. nr. 19/2016 (ADMISĂ¹⁾ – M. Of. nr. 103 din 6 februarie 2017):

– Recalificarea căii de atac este operațiunea pe care o face instanța sesizată, prin raportare la o calificare inexactă, făcută tot de către o instanță de judecată, în cuprinsul hotărârii atacate, iar nu de către parte în cuprinsul căii de atac formulate. În acest din urmă caz, nu are loc o recalificare a căii de atac, ci o calificare, prin aplicarea art. 22 alin. (4) raportat la art. 152 NCP.

Jurisprudență ICCJ – Decizii speță (www.scj.ro)

Lipsă rol activ. Casare

¹⁾ Dec. ICCJ nr. 19/2016: „Dispozițiile art. 457 alin. (4) din Codul de procedură civilă nu sunt aplicabile dacă partea exercită o cale de atac neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate.

În ipoteza în care partea exercită o cale de atac neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate, instanța de control judiciar va respinge ca inadmisibilă calea de atac neprevăzută de lege, potrivit art. 457 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în măsura în care aceasta nu poate fi calificată prin aplicarea dispozițiilor art. 152 raportat la art. 22 alin. (4) din Codul de procedură civilă”.

Dec. nr. 1207/2015 pronunțată în recurs de Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– Principiul aflării adevărului în procesul civil (art. 22 NCP) presupune, printre altele, îndatorirea instanței de a stăruii prin toate mijloacele legale pentru a preveni orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză, în scopul pronunțării unei hotărâri legale și temeinice. Înalta Curte a decis că, în soluționarea excepției tardivității acțiunii în contencios administrativ, prima instanță trebuia să pună în discuția părților și să le ceară reclamanților explicații privind momentul la care au luat cunoștință de actul administrativ contestat, în condițiile în care elementele aflate la dispoziția instanței nu permit clarificarea acestui aspect decisiv în soluționarea excepției. Prin urmare, Înalta Curte a dispus admiterea recursului, casarea sentinței și trimiterea cauzei spre rejudecare la aceeași instanță.

Recalificare cerere

Dec. nr. 1728/2015 pronunțată în recurs de Secția a II-a civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– Temeiul juridic al acțiunii poate fi pus în discuție de către instanța de judecată, care, în exercitarea rolului activ, este îndreptățită și chiar obligată, pentru a contribui la ocrotirea intereselor legitime ale părților, să dea acțiunii calificarea juridică exactă, alta decât cea dată de reclamant prin cererea de chemare în judecată. Din această perspectivă, calificarea acțiunii se face nu după natura termenilor folosiți de reclamant, ci după motivele de fapt ale cererii și după scopul urmărit prin promovarea acțiunii.

Corelare principii. Disponibilitate și rol activ

Dec. nr. 149/2016 pronunțată în recurs de Secția I civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– Principiul disponibilității în calea de atac a apelului presupune analizarea legalității și temeiniciei hotărârii instanței de fond în limitele motivelor de apel invocate, adică ale criticilor aduse de apelant. Apelantul este obligat să indice motivele de fapt ale nemulțumirilor sale față de hotărârea apelată, precum și normele de drept aplicabile și să determine fundamentul dreptului invocat, iar instanțele, în baza rolului activ, au obligația să dea cererii calificarea juridică exactă. Principiul disponibilității trebuie aplicat numai în corelare cu principiul rolului activ al judecătorului. Independent de invocarea sau nu a temeiului de drept prin acțiune sau prin motivele de apel, instanța, investită cu obiectul cererii și cu starea de fapt este obligată, în virtutea rolului activ, să încadreze corect cererea cu care este investită și să aplice textul de lege incident. Astfel, chiar dacă reclamanții, prin motivele de apel, au invocat nerespectarea dispozițiilor art. 27 din Legea nr. 10/2001 ca motiv de nelegalitate a dispoziției emise în temeiul acestui act normativ, instanța era datoră să facă ea încadrarea juridică și să aplice textul de lege incident, cu atât mai mult cu cât această chestiune, a aplicabilității art. 21 sau art. 27 (actual art. 29) din legea specială, a fost discutată cu ocazia dezbaterilor pe fond chiar din primul ciclu procesual.

Art. 23

Respectul cuvenit justiției

- (1) Cei prezenți la ședința de judecată sunt datori să manifeste respectul cuvenit față de instanță și să nu tulbure buna desfășurare a ședinței de judecată.
- (2) Președintele veghează ca ordinea și solemnitatea ședinței să fie respectate, putând lua în acest scop orice măsură prevăzută de lege.